

На позив наше народне партије стотине најсвеснијих пријатеља устаде су да ораме чест своју и своје жене, да се боре за ослобођење свога народа безичне предатој у редство фашистичких разбојника. Онда се није постављало питање равноправности и лика гласа жене и ако у програму Комунистичке партије, која је носила ову борбу, стоји и равноправност жене са човеком. Кроз ту борбу жена је својим учешћем стекла те право, те значи, она је равноправан члан друштвене заједнице, она има право учешћа у решавању свих питања наше земље, она је осигурала своје мјесто грађанима наше Демократске федеративне Југославије. До

До сада, у овој фази борбе, ми смо испуњавале своје дужности према отаџбини, које нам је наметнуо рат. И шта смо учиниле? Раде у раме, младе жене и дјевојке јурнале су у прве борбене редове, неке сељачке поставале су одлични самостојни и некривовише вођама наше ратничке; под пријетљом стријељивања наше жене износиле су крв на нашим срцима, која су остала у шкла невидљива да он одржи и држарица унапредна народ. У бригадама се није осјећала разлика у дужностима и правима између другова и другарица. У најтежим ситуацијама храброст и свијест жене бореца била је увијек на највишој мисли.

У борби ми смо и учале. Три и де године стеченог искуства, три и де године патњи и напора извајале су нашу жену са новим схватањима, новим навикама израженим у огромној енергији у преданости раду, у јакој вољи за савињем и науком. Вјештачка одржавана индустријом жене за сва времена је овом борбом изорисала. Жену наше вриједности истицали су и потврђивали увијек и свуда они којима је она била неопходна потребна. Шта он оне да су жене Југославије могле он и формирање, да су имале право гласа? Мајке он водиле рачуна о васпитању своје дјеце, оне он имале право да се интересују о судбини наше земље. Онда реакционари не он могли трговати интересима нашег народа. Онда наши синови оковани најтежим режими фашистичкој војничком дисциплином не он дозволили да се употребљавају за чуваре ланова и шекуната, за похушривање мекета странака трговца. Онда он жене оне далеко свјесније и могле он да савате без пренагаде да живота без слободне нема и да се слобода мора оранити.

Али, ми смо биле осведоочене и одвајале од сваке спешности истине, удаљене од сваког јавног посла и могућности да се правилно васпитавање и некижемо спосебности и ријешености за свој народ које данас несједујемо.

У овоме рату покрет родољубивих жена одиграо је веома крупну улогу, у мобилисању и прикупљању народних снага, за помоћ фронту и диније у условима ослобођења за изградњу наше слободне равноправне заједнице наших народа.

У почетку, као борци са храброшћу и некривовишем, касније и данас, као руковођаца са високим осјећањем одговорности за рад и знањем као организатори са самостојношћу и одговорношћу својим спосебностима жена је прокрчила свој пут и де ~~највише~~ највише органи власти тако да у ЦАСНО-у имамо жене посланике и жене чланове Президијума. На општим народним зборницама за извоирање средских, општих или свеских Народно-ослободилачких одбора образу се и жене као равноправни чланови друштвене заједнице.

Иако ипак, ту и тамо појављује се понекад оставштина старог неповјерења према жени. А и код нас свиња ~~највише~~ јавља се страх да некемо моћи савијати повјерење нам дужности. Још увијек и ми мислимо о теми да су мушкарци многе наметлији од нас, да ми немамо довољно знања, да не умјемо обављати оно што се од нас тражи. Питамо се, да ли те има основа? Јест, да ми осјећамо страх који несиме као наслеђе из ружних дана наше прошлости али, ми смо савириле школу рата, у којој стекле драгоцјене искуства, упознале се и ријешиле многе проблеме из наших живота који су раније били недокучени, учествовале у свим послевима народног ослобођења. А епит нешто нам недостатаје и шта је то?! То су старе навике и предрасуде, које су на нас оставиле још дубок траг и ако ми имамо и јаку вољу и жељу да их откажемо, те је осјећање несигурности изражено у осјећању да ли је оно што смо урадиле добро, те је недовољна самостојаност у раду, те је понављање самостојаности.

Намеће нам се питање како да те ријешимо. У првом реду ми морамо учити стално и некривовише унесели Плана и система у свему чине гресе да овладамо.

У Липеву је Дража причао да се бора за Краља и Отаџбину и у то име израдио српске пресуде. У Келашану је Дража "Војвода" Павле Буринић неколико дана пред капитулацијом Италије стражовао 14-годишњег Геджа Вујасића пред 70-годишњег старица Гере. Са њим да имају везу с партизанима. У Келашнику је пред италијанским фашистима Павле Буринић држао говор и казано Краљу и Дражи италијански су фашисти кесили макароне и оршике до првог сата Липева, а ту су их дочекали велики државни доушници, примали "пеклене" и тјерали их господару. Из докумената свако зна да је Дража из Липева писале Павлу у Келашнику да води рачуна о експарацији и да одреди једног пензионера ефициара за везу међу њима, јер народ може примети да се сарађује са окупатором.

Дала се то могло сакрити?"

У име АФЖ за срез шавнички конференцију је поздравила другарица Сулумија Благојевић.

"Поздрављам вас, сестре у име замучених жена дурматорског краја, у име оних које су у овој светој борби изгубиле своје најмилије, у име оних чаја свијест делати до изражаја и сада када је Милица Пелексић из Шавника да са сачувања 60 дивљавих људи у пиској долини угушала своје чеде. Поздрављам вас у име жена овога краја у коме су Немци у 4 офанзиве убили 1000 људи, жена и дјеце. Сами у општини Кунке-Павској у нашем срезу за 3 дана Немци и Усташе убили су преко 1000 душа. Једна колонац возило је и митраљирало је до неколико десетина особа. Оке 400 људи затрпано је у једној рупи. Десетине људи, жене и дјеце су спаљиване. Једна 60-годишња старица је одишана на гуолаште. 20 фашиста дошла је са љавом и затим убило једну 14-годишњу дјевојкацу. У другој општини Немци су спаљили све куће, није остала ни једна колона. У читавом срезу спаљено је 629 зграда.

То ли је дјело фашиста и доматах народа и ми се данас не боримо само за ослобођење своје земље од тих разбојника већ се боримо и да се проваљу кривци који морају одговорати за ове злочине учинене над нашим народом...

Ове је саме дане жене патријарха наших жена нашега народа и данас вас другарице, жене нашега среза позивају на такмичење ко ће више урадити за ослобађање наше поручене домовине. И перед овим изјављује се су ријечима да до краја истрају.

Дестејнаставање и одважне даже се стара Кешка Буровић и каже:

"Кад чујем ове до могу и да ја кажем до кажем и ако сам оваке стара. Стара сам и школе најесам више, али сам научила нешто важније од овога што се у ове прве школе учи. Научила сам да одвијам нешто од женског, дооре од овога. Ахаархуааа А зар није и ове што сме сада чути доволје да вас све научи да непријатеља ирине и да тражимо кривце покљаних сестара из шавничког среза. Ми мерема примати позив тих замучених наших другарица и мерема им помоћи да их ова зима не затекне ове крва над главом. Данас више него никада и ми старе и ви младе мерема засукати рукаве. Јако и у мејој Жупи непријатељ је пенала сваку кућу, није остало ни кокошара. Ми веломе дозволити да наша сиротиња и ову зиму остале не сарађама. Јако нашег војска троја помоћи, троја чарапа, троја цемара, троја јој и храм. Нијесоме време те ми ерганизоваи. Перед тога ви другарице из наших Народне-ослободилачких одбора мерате много учити. Велики вас послони чекају. Треба се старати о свим потребама нашега саса. Ви учествујете у одређивању реквизиција. Ви треба да знате да рачунате да се реквизиција правдема изврши. Много, много мерате учити!"

Ријечи старе другарице изазвале су узбуђење а и сузе код многих. Од једаног сасем се заерило: "Долемо да чујемо друга Блажа Јевановића". Поздрављен дуготрајним узвицима пејавио се друг Јевановић. између осталог рекао је:

"Ми мерема бити помоси кад имаме оваке мајке чаја је свијест према домовини велике јако да не помињу колика су сили дане за ову борбу не у 70 година позивају да се ради, да се учи и да се тековине чувају (стара Милица Николај устаје и каже: "Живео сам силе самохрањених мајки!").

А ми, наши синови, јер ви најесте самохрањенице наша сиротиња су сви срци наше славног војске знадеме да цијелимо наше капоре и наша самоодражање за ову оудућност свају нас. Ми сме заједно ишли са вама по планинама, заједно триједи и нашла, заједно време бити и на свим свечаностима наше побједи. Ви сте те заслужиле, те вам је и признате. Ми у вама видимо оне старе одважне и драоре црнегорке

којима је част и слобода наше земље преча од свега. Слободу за коју сме се заједно борили доминјете нам лепшу и срећнију оудуљест. Жене су плакале и клицале : Живео наш син Влаже Јоановић.

Онда је узела ријеч другарица Ђина Црња :

"Ова борба створила је нову црнегорку, рекла је она. За слободу дали су ората, синка и мужа, а први пут у историји добили признање да је равна својим суверенима. Данас наш народ има право невјеро у нашу земљу, јер је видио на послу народног ослобођења, видио је како не зна чувати свој живот кад је у питању час, наша земље.

Борба која нам је поред осталих тековина додала и праву жене значи и борбу за дефинитивно ослобођење жене и изједначење са човеком, а то је давање права жени као равноправном члану друштвене заједнице да условима наше демократске федеративне Југославије узме учешћа у државној политици, да и она има право одлучивати о судбини наше земље, о питању њеног унутрашњег уређења, о питању односа наше државе према другим државама.

Учешћем жене у нашеј народној власти остварен је најбитнији темељни принцип народне демократије. Први пут може се образложити као народни посланици и сјутра она ће моћи учествовати у стварању закона који регулишу наши друштвени поредак.

Искуство, које сме стекле у току ове борбе велике и несрећне, ми ћемо се на њему учити и напредовањима никада више нећемо дозволити да наша омладине оуде топовски држи народних непријатеља, јер никада више на управу наше земље неће доћи људи којим је лични интереси стоје изнад добра и тежења народа.

Ми ћемо да наша дјеца осјете све радости дјетињства, ми ћемо водити бригу о њиховом васпитању јер нећемо да постану честити људи, снаги и одвајена народима, залог и ступ наше отаџбине.

И када се оуде израцила пресуда народним издајницима ове лавојевине даје нам право да и ми рекнемо своју ријеч.

Давњем праву гласа црнегорки значи уједињење за сва времена немишљивајућег садржаја наше жене као нижег оца, ~~дјетинства~~

Да она та права правилно разумјеле и користиле међу првим задацима стоји пред нама, недозвољено политичко самјести жене да она види кога ће бирати, зашто ће се задати и да она право гласа схватила као своју дужност, дужност редовног који извршава своје дужности према својој отаџбини и своме највишем народу".

ЖИВЉАВИНАХАХАНАВНАХКОМНИККИКА

Живјела наша славна Комунистичка партија, која нас је довела у ову борбу, којом смо дошли до равноправности, — рекла је једна жена а остале су прихватиле уз дуготрајне клицање.

Тешким ријечима обрнула се женама другарица Рајмила Миљанић и поред осталих нагласила :

"Најодварајућа лек непријатељске пропаганде она је да су партизани против породице, против моралних осећања на којима она почива, против свих светиња које су нам најдраге.

Ако су партизани гријешили према породици, они су гријешили према својој. Многи и многи наши другови артикули су породицу на борбу. Такав гријех не може се назвати гријехом, него правим својим именом, највећом кривом за коју макар један човек може дати за своју домовину. Шта су, међутим, чини оравади породице? Јесу ли они те породице наших орава заштити пред непријатељем? Ви сви знате шта су они радили. Они су малу дјецу мучили глађу, старе мајке водили по затворима, жене и сестре, кодукују бригу лансали на стражењацима. То је истина — ој не греса пропаганде. Ви је сви знате ода неге ми, јер сте били очевидци. Данас у Никшићу као и оуда на ослобођеној територији партизанске власти не питају ко су партизанске а ко четничке породице већ саме ко је гладан, коме греса помена.

Говориле вам се да су партизани противу цркве и мије оиде мале оних који су оиди измењени када су звона се цркве звенила док је војска улазила у град. Партизани поштују вољу свега народа.

А такозваних оравацима цркве мије ништа сметале да се два пута малу дјевојку пред светиим олтарем наше српске цркве моле богу, а у исто вријеме пописују смртне пресуде, лансе и шаљу у непријатељске логере оне који се боре за слободу.

Бог зна шта су вам говорили о нашем женском покрету. Између осталих, свакако су вам говорили да је он комунистички. Комунисти су повели народ у борбу, издржали су у њој и за њу дали највеће жртве. Виглески премијер Черчил одне је признање Комунистичкој партији Југославије, када је пред парламентом изјавио да њој припада част што је она прва развала саржак слободу и повела народ у борбу противу окупатора. А ми у нашем Антифашистичком покрету жена окупације су све редовноме жене и града и села без обзира на вјеру, убојевине

